

هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه‌های دولتی شهر بابل

مژده کیانی* و زینب ترکان**

چکیده

از آن جایی که حضور دختران دانشجو در سال‌های اخیر در دانشگاه‌های کشور، بسیار پررنگ تر شده و تعداد دانشجویان زن روند افزایشی داشته است. بررسی هویت جمعی دانشجویان دختر برای حضور در جامعه و احساس امنیت اجتماعی آن‌ها ضروری است. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه‌های دولتی شهر بابل در سال ۹۵-۱۳۹۴ انجام شده است. روش پژوهش به لحاظ اجرا، پیمایشی، به لحاظ معیار، کاربردی و به لحاظ معیار زمانی مقطعی بود و داده‌ها با استفاده از ابزار پرسشنامه جمع‌آوری شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر تعیین شد. اعتبار پرسشنامه از نوع اعتبار محتوایی بوده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای متغیرها بیان‌کننده بالا بودن همبستگی درونی گویه‌ها و به عبارت دیگر مطلوبیت پایایی ابزار پژوهش بود. چارچوب نظری مورد استفاده در این پژوهش مبتنی بر دیدگاه نظری بوزان، ویور، مولار و گیدنز است. یافته‌های پژوهش نشان داد که ۷۸/۵ درصد از دانشجویان دختر دارای هویت جمعی بالا بوده‌اند. بر اساس نتایج این پژوهش، بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه معنادار آماری وجود ندارد. بر اساس نتایج رگرسیون خطی بین متغیرهای سن و مقطع تحصیلی با احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به نتایج آنالیز واریانس چندگانه، همچنین رابطه بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و امنیت اجتماعی معنادار است.

واژگان کلیدی

دختران دانشجو؛ هویت جمعی؛ احساس امنیت اجتماعی

* نویسنده مسئول: استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام‌نور، اصفهان، ایران mjdhkiani@yahoo.com

** کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه پیام‌نور، اصفهان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۴/۱۴

تاریخ ارسال: ۱۳۹۵/۴/۲۸

مقدمه و بیان مسأله

هویت جمعی یعنی احساس تعلق به یک «مای» هویتی که می‌تواند زمینه‌ساز فعالیت فرد در جامعه شود. امنیت اجتماعی نیز نتیجه تعامل و مشارکت همه افراد جامعه است. تأمین امنیت نه تنها برای فرد ضروری است، بلکه برای حفظ هویت جمعی نیز لازم است. در ایران اقوام و فرهنگ‌های بومی محلی متعددی وجود دارند. هویت دانشجویان دختر دانشگاه‌های دولتی شهر بابل نیز تحت تأثیر هویت‌ها و قومیت‌های مختلف ایران است، لذا آن‌ها نمی‌توانند تنها یک هویت داشته باشند. هویت اجتماعی احساس تعلق فرد به یک جامعه است، به طوری که فرد را به عنوان عضوی از آن، از جوامع دیگر متمایز و متعهد به معیارها و ارزش‌های خاص آن جامعه می‌کند. فرد در امور مربوط به آن هویت مشارکت کرده و به انتظاراتی عمل می‌کند که از سوی آن جامعه از وی می‌رود و در مقابل از حمایت آن مای هویتی برخوردار می‌شود. فرد با تعلق به هویت جمعی مطلوب خود در پی تأمین امنیت اجتماعی خود برمی‌آید.

امنیت یکی از اساسی‌ترین نیازهای هر جامعه است. زنان به عنوان نیمی از جمعیت جامعه؛ گروه آسیب‌پذیری هستند که امنیت آن‌ها از راه‌های گوناگون در معرض تهدید قرار دارد. احساس امنیت مقوله‌ای فراتر از صرف وجود امنیت در جامعه است. امنیت اجتماعی توانایی جامعه در دفاع از خصوصیات و ویژگی‌های اساسی خود در برابر تغییرات و تهدیدات واقعی و احتمالی است. امنیت اجتماعی زمانی مطرح می‌شود که جوامع احساس می‌کنند هویت آن‌ها در خطر است (جهانگیری و مساوات، ۱۳۹۲).

در این پژوهش، هویت جمعی به سه نوع هویت قومی یا محلی، هویت ملی و هویت جهان وطنی یا فرا ملی تقسیم و رابطه هر یک با احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر بررسی شده است. به نظر می‌رسد هر نوع هویتی که افراد خود را متعلق به آن می‌دانند، تعهدات و رفتارهایی را در پی خواهد داشت. فرد می‌تواند در عین حال که خود را متعلق به یک نوع هویت می‌داند هم‌زمان احساس تعلق به انواع هویتی دیگر نیز داشته باشد. مثلاً فرد می‌تواند در عین داشتن هویت قومی یا محلی، هویت فراملی یا جهان وطنی نیز داشته باشد.

موضوع این پژوهش بررسی رابطه بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه‌های دولتی شهر بابل است. این موضوع را از آن جهت باید بررسی کرد که قشر

دانشجویان را در بر می‌گیرد که از تحصیل‌کردگان جوان جامعه محسوب می‌شوند و از سوی دیگر جامعه آماری در این پژوهش، دختران دانشجو هستند که حضور آن‌ها در سال‌های اخیر در دانشگاه‌ها بسیار پررنگ‌تر شده است. بنا به آمار سایت مرکز آمار ایران تعداد دانشجویان زن در سال ۹۰-۱۳۸۹، ۲۰۳۷۸۷۵ نفر بوده است در حالی که این تعداد در سال ۹۴-۱۳۹۳ به ۲۶۰۲۳۴۶ افزایش یافت. دانشجویان دختر برای حضور در اجتماع و فضاهای خارج از خانه بیشتر از سایر گروه‌ها نیازمند امنیت اجتماعی هستند. مزاحمت‌های خیابانی باعث آزار روحی زنان می‌شود و اعتماد به نفس آن‌ها را کاهش می‌دهد. دختران دانشجو باید در مسیر رفت و آمد، نوع برخورد دانشجویان، کارمندان و اساتید مرد دانشگاه احساس امنیت داشته باشند تا در فضای روانی آسوده‌ایی بتوانند کسب تحصیل و مشارکت بیشتر در جامعه بکنند. دانشجویانی که از شهرهای دیگر برای تحصیل به شهر بابل می‌آیند و حتی دانشجویان بومی برای تردد و رسیدن به محل دانشگاه باید احساس امنیت لازم را داشته باشند و بدون ترس و اضطراب به محل تحصیل خود مراجعه کنند. دانشجویان برای تردد در ساعات‌های خاص به خصوص در ساعات پایانی روز و غروب باید امنیت لازم را داشته باشند تا برای بازگشت به منزل یا خوابگاه دغدغه و نگرانی نداشته باشند. کاهش اضطراب و نگرانی دانشجویان باعث عملکرد بهتر آن‌ها در دانشگاه و محل تحصیل آن‌ها می‌شود. افزایش هویت جمعی در بین دانشجویان دختر، اعتماد به نفس آن‌ها را افزایش و به آن‌ها آگاهی لازم در نحوه برخورد و مواجهه با موارد ناامنی را خواهد داد و آن‌ها را توانمندتر می‌کند و این موضوع احساس امنیت را در آن‌ها بالا می‌برد.

این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال که آیا بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان رابطه وجود دارد؟ در سال ۹۵-۱۳۹۴، رابطه بین ابعاد هویت جمعی (هویت قومی یا محلی، هویت ملی، هویت جهان وطنی یا فرا ملی) و متغیرهای زمینه‌ای (سن، وضعیت تأهل، محل سکونت و پایگاه اقتصادی و اجتماعی) با احساس امنیت اجتماعی و همچنین متغیرهای آموزشی (مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی) با احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر در دو دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل و دانشگاه پیام نور بابل را بررسی کرده است.

نویسنده (۱۳۸۵)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل رابطه امنیت اجتماعی و هویت ایرانی» با

تأکید بر نقش امنیت اجتماعی تأثیر آن را بر هویت ایرانی مطالعه می‌کند و ضمن بررسی مفهومی امنیت اجتماعی، با بررسی میزان برخورداری خانواده‌ها از امنیت اجتماعی، نحوه مرادوات آن‌ها را با گروه‌های هویتی بررسی می‌کند. امنیت فکری، امنیت شغلی و امنیت اخلاقی به‌عنوان ابعاد از امنیت اجتماعی برآورد و نوع مرادوات خانواده با گروه‌های هویتی مختلف، به حسب تفاوت ابعاد امنیت اجتماعی مقایسه شده است. این پژوهش از دو بخش اسنادی و پیمایشی تشکیل شده است. که به دو سؤال پژوهش بر اساس قسمت اسنادی پاسخ داده شده و پاسخ سؤال سوم مبنی بر رابطه امنیت اجتماعی و هویت، بر اساس پیمایش به دست آمده که طی آن با ۴۲۰ خانواده ساکن در منطقه شمال و جنوب تهران مصاحبه شده است. برای تحلیل داده‌ها از آزمون F استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد برخورداری از امنیت اجتماعی با پذیرش هویت‌های گوناگون و قبول مرادوه و تعامل با آن‌ها، رابطه معناداری دارد. هم چنین سطح برخورداری از امنیت فکری، شغلی و اخلاقی به نوبه خود تأثیر زیادی بر امنیت اجتماعی به‌عنوان شاخص ترکیبی از سطوح گوناگون امنیت در اجتماع را نشان می‌دهد (نویدینا، ۱۳۸۵). ابراهیمی و بهنوئی گدنه (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه شناختی گونه‌های هویتی در بین جوانان (مطالعه موردی بابلسر)» بررسی و سنجش گونه‌های مختلف هویتی در بین جوانان شهر بابلسر، ارائه کردند. نتایج این پژوهش از یک نمونه ۳۸۰ نفری، با نمونه‌گیری طبقه‌ای خوشه‌ای چندمرحله‌ای متناسب که به‌صورت پیمایش به‌دست آمده، نشان می‌دهد، متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی و میزان تحصیلات جوانان با گونه‌های هویتی (مذهبی، ملی، گروهی، خانوادگی و شخصی) آن‌ها همبستگی دارند. همچنین، میزان گرایش دختران به هویت‌های جمعی در کل بیش از پسران است (ابراهیمی و بهنوئی گدنه ۱۳۸۷). کامران و عبادتی نظرلو (۱۳۸۹) در پژوهش خود با عنوان «بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی زنان دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه‌های شهر تهران» با رویکردی توصیفی تحلیلی ۸۰ نفر از دانشجویان زن کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران را بررسی کردند؛ نتایج حاصل از رگرسیون چندمتغیره نشان داد که متغیرهای طبقه اجتماعی، حمایت خانواده، پایبندی به آداب و رسوم قومی، سن و اعتماد به عملکرد قانون، پنج متغیر عمده‌ای هستند که بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی دانشجویان زن کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی

مؤثرند. این پنج متغیر مجموعاً ۸۹/۵ درصد از تأثیرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. احساس امنیت اجتماعی به‌طور کلی در بین دانشجویان کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، در شهر تهران ۸۷ درصد است، یعنی در حد بالایی قرار دارد (کامران و عبادتی نظرلو (۱۳۸۹). نیازی و فرشادفر (۱۳۹۰) در طی پژوهشی « رابطه بین هویت اجتماعی و احساس امنیت زنان» را بررسی کردند. در این پژوهش، مطالعه موردی شامل زنان مناطق شمال (۲۰۱) و جنوب (۲۰۱۹) شهر تهران است. این مطالعه از نوع پیمایش اجتماعی بوده است. جامعه آماری پژوهش کلیه زنان واقع در سنین فعالیت (۶۴-۱۵) ساکن در مناطق جنوب و شمال تهران بودند. تعداد ۱۰۴۴ نفر (از هر منطقه ۲۶۲ نفر) به‌عنوان حجم نمونه انتخاب و بررسی شده‌اند. یافته‌های پژوهش رابطه معناداری بین دو متغیر هویت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال تهران را نشان نمی‌دهد، لیکن در بین زنان مناطق جنوب تهران، همبستگی بین دو متغیر فوق مشاهده شده است (نیازی و یاسمن، ۱۳۹۰).

فقهی فرهمند و زنجانی (۱۳۹۲) در پژوهش خود « ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی» (مورد مطالعه: خانواده‌های شهر تبریز) بررسی کردند. براین اساس سرمایه اجتماعی در دو بعد فرهنگی (انواع اعتماد) و بعد ساختاری (مشارکت اجتماعی و حمایت‌های عاطفی و مادی شبکه) بررسی می‌شود. این پژوهش از نوع پیمایش مقطعی و با استفاده از ابزار پرسشنامه در میان خانواده‌ها انجام شد. نمونه این پژوهش ۴۲۰ نفر بود که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، به‌طور تصادفی انتخاب و بررسی شدند. نتایج به‌دست آمده نشان داد که تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی با رفاه اجتماعی رابطه معناداری دارند و از بین متغیرهای پیشینه‌ای وضعیت تأهل و جنسیت با رفاه اجتماعی رابطه داشتند. همچنین بین امنیت اجتماعی با سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی رابطه وجود دارد (فقهی و زنجانی، ۱۳۹۲).

کریستف ولر^۱ (۱۹۹۷) در مقاله هویت‌های جمعی در جامعه جهانی (بعضی ملاحظات مفهومی و نظری) معتقد است اگر چه ناسیونالیسم، جداگرایی، منطقه‌گرایی و تشکیل گروه‌های قومی، شکل‌هایی از روابط اجتماعی هستند ولی تشکیل اجتماع روی تشکیل جامعه تسلط دارد، پس اگر می‌خواهیم به‌طور کامل شرایطی را پیدا کنیم که فروپاشی اجتماع را تأیید

می‌کند، باید انگیزه پشت این تشکیل اجتماع را بررسی کنیم. او در این مقاله با مساعدت از نظریه‌های روان‌شناختی - اجتماعی بدنبال پاسخ این سؤال است. طبق نظریه هویت اجتماعی، خواستن و تلاش برای یک خود انگاره کامل، نیروی سوق دهنده‌ای برای تشکیل جامعه و اجتماع است که آن را بسیار مهم می‌سازد، با توجه به اینکه جهانی شدن در روابط اجتماعی در حال افزایش است سؤال این است که تحت کدام شرایط، هویت‌های جمعی در جامعه جهانی شکل گرفته‌اند (کریستف ولر، ۱۹۹۷)

هیلمن (۱۹۹۸) به نقل از حسین‌زاده و همکاران در پژوهش خود با عنوان «ستیز برای خود، قدرت و هویت اجتماعی در میان دختران نوجوان» چگونگی شکل‌گیری هویت در میان دختران نوجوان دبیرستانی در منطقه‌ای فقیرنشین در انگلستان را بررسی کرده است. رویکرد این پژوهش به مسأله هویت رویکردی روان‌شناختی با تکیه بر مفاهیم هویت شخصی، و بر پایه نظریات کلاسیک هویت فردی «اریکسون» و نیز نظریات فمینیستی و رابطه آن با شکل‌گیری هویت بوده است (حسین‌زاده، ارشاد و نیازی، ۱۳۸۸). بل^۱ (۱۹۹۸). به نقل از جعفری در پژوهشی با عنوان «زنان و سلامت جامعه» در جنوب استرالیا با هدف تجربه زنان از ایمنی به‌طور کلی، پیامدهای ترس آن‌ها برای دسترسی و استفاده از قلمرو عمومی، و ارائه برخی از روش‌ها و راه‌حل‌های مربوط به مسائل زنان و سلامت جامعه به این نتیجه رسیده است که زنان به‌طور عموم از مواردی نظیر بیرون رفتن در شب، موقعیت‌های ابتدایی و انتهایی در سفرهای حمل و نقل عمومی مثل منتظر ماندن در یک ایستگاه اتوبوس یا پیاده‌روی از ایستگاه به سمت ماشین پارک شده، استفاده از پارکینگ‌های مرکز شهر به‌ویژه در شب و اگر طبقاتی باشند، رانندگی تنها در شب، فضای باز و حومه‌ای و زیرگذرها و کوچه‌های بن بست واهمه دارند (جعفری، ۱۳۹۰). کسکلا^۲ و پین (۲۰۰۰) به نقل از جعفری در پژوهشی با عنوان «بازبینی ترس و مکان: ترس زنان از حمله و محیط ساخته شده» در شهر هلسینکی کشور فنلاند، با هدف بررسی رابطه بین محیط زیست ساخته شده و ترس زنان از جرم و جنایت، بر اساس مطالعات کیفی انجام شده که نتایج این پژوهش نشان‌دهنده این بوده است که ترس و احساس ناامنی تحت تأثیر تجربه زنان از مکان‌هاست. هم‌چنین نتایج پژوهش فوق بیانگر

-
1. Bell
  2. Koskela

این بوده که زنان شب‌های زمستان و تابستان را به یک اندازه خطرناک درک کرده‌اند و محققان فوق به این نکته اشاره کرده‌اند که در واقع آنچه که زنان را محتاط می‌کند شب اجتماعی است نه شب محیطی به تنهایی، به عبارت دیگر برای زنان مسأله مهم بیشتر این است که چه چیزی در فضاها و در شب هنگام در حال وقوع است (جعفری، ۱۳۹۰). پانزانیس^۱ (۲۰۰۹) به نقل از موحد و همت مطالعه‌ای انجام داده است با عنوان «نقش فقر بر میزان احساس امنیت». داده‌ها از منبع پیمایش جرم بریتانیا گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مردمان فقیر بیش‌تر نگران قربانی شدن در برابر انواع جرم‌ها هستند و این امر نه تنها درباره ناامنی‌های ناشی از جرم‌های گوناگون بلکه درباره ناامنی‌های غیر جرایمی مثل بیماری، ورشکستگی، تصادفات جاده‌ای و از دست دادن شغل نیز صادق است. در مجموع ۳۴ درصد از افراد نمونه در هنگام قدم زدن احساس ناامنی می‌کنند که این رقم در زنان نسبت به مردان بالاتر است. همچنین، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر احساس امنیت زنان، سن است؛ که زنان معمولاً در سنین بالاتر احساس ناامنی بالاتری دارند (موحد و همت، ۱۳۹۲). برانکا پانیک^۲ (۲۰۰۹) مقاله‌ای ارائه داده است با عنوان «امنیت جامعه‌ای - امنیت و هویت». او در این مقاله، نظریه کلی از امنیت جامعه‌ای برای درک رویکرد مکتب کپنهاگن از مطالعات امنیت، همچنین مهم‌ترین انتقاد از این نظریه را ارائه می‌دهد. برعکس دیدگاه سنتی، دیدگاهی که به وسیله اعضای مکتب کپنهاگن دفاع شده است تنها روی تهدید نظامی تمرکز نمی‌کند؛ این گزارش مفهوم وسیع‌تری از امنیت (نظامی، سیاسی، اقتصادی، محیطی، و محدودۀ اجتماعی) را دربردارد. امنیت اجتماعی یک عنصر مهم در این نظریه کلی است و هویت جمعی به عنوان موضوع مرجع در چارچوب آن ظاهر می‌شود. هویت در اجتماع، نسبت به حاکمیت ملی در دولت، ارزشی است که در این زمینه حفظ شده است. هویت اغلب به عنوان منبعی از تضادها یا پیامدهای آن تعبیر شده است. نظریه پردازان مکتب کپنهاگن در حال توسعه دادن چارچوب تحلیل برای فهمیدن رابطه متقابل هویت و امنیت هستند (برانکا پانیک^۲، ۲۰۰۹).

ملاحظات نظری پژوهش: بوزان معتقد است، زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که

1. Panzani
2. Branka panic

نیروی بالقوه یا بالفعلی به‌عنوان تهدیدی برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموع ویژگی‌هایی ارجاع دارد که معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌شود که هویت گروهی او را سامان می‌بخشد. از نظر وی گروه اجتماعی آن کلیت خاصی است که به‌دلیل اشتراک اعضای گروه در اندیشه و باورها، احساسات و عواطف، کردار و اعمال به‌وجود آمده است و از آن به‌عنوان «ما» یاد می‌کنند. مثلاً ما مسلمان‌ها، ما زنان و... حال هر عامل و پدیده‌ای که باعث اختلال تعلق و پیوستگی اعضای گروه شود در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی قلمداد می‌شود (نویدنیا، ۱۳۸۲). به باور بوزان، این عوامل ممکن است مشتمل بر این موارد باشند: «ممنوعیت به‌کارگیری زبان، نام‌ها و لباس‌ها از طریق بستن مکان‌های آموزشی و دینی و یا تبعید و کشتار اعضای یک اجتماع» و در نتیجه این ممنوعیت‌ها، مؤلفه هویت طبیعتاً نمی‌تواند از نسلی به نسل دیگر به‌صورتی درست و کارآ انتقال یابد (روی، ۱۳۸۲). باری بوزان امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول می‌داند. در واقع بوزان، امنیت اجتماعی را به حفظ ارزش‌ها و هویت گروهی تقلیل می‌دهد و امنیت اجتماعی را به چگونگی حفظ و دفاع از ارزش‌ها و هویت‌ها می‌داند. همچنین بوزان معتقد است: «اصولاً امنیت اجتماعی به الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، هویت مذهبی و قومی و رسوم مربوط است، این ارزش‌ها اغلب در داخل کشور تهدید می‌شوند. دولت-ملت متوجه خاموش کردن یا حداقل یکی‌سازی هویت‌های اجتماعی شبه ملی است». منابع اصلی برای تأمین امنیت شامل هنجارهای اجتماعی یا ابزار کنترل درونی، ابزار کنترل بیرونی و گروه‌های هویتی است (سید میرزایی و عبدالهی و کمر بیگی، ۱۳۹۰).

اُل و یور: وی امنیت اجتماعی را با نیاز به حفظ هویت مرتبط می‌داند (ساروخانی و هاشم‌نژاد، ۱۳۹۰). از نظر ویور، امنیت اجتماعی نگران تهدیداتی است که به هویت جامعه تعرض می‌کنند. اگر جامعه‌ای هویت خود را از دست بدهد دوامی نخواهد داشت (روی، ۱۳۸۲). ویور بر ارتباط نزدیک میان هویت، جامعه و امنیت تأکید دارد و خاطر نشان می‌کند که جامعه امنیت هویت خود را جستجو می‌کند. ویور معتقد است تئوری امنیت اجتماعی بر هویت‌های جمعی در مقیاس بزرگ مانند هویت‌های مذهبی و هویت‌های قومی متمرکز است

که کارآیی و وظایفی مستقل از دولت دارند. ویور هویت را به‌عنوان مفهوم صریح امنیت اجتماعی قلمداد کرده و معتقد است زمانی امنیت اجتماعی مطرح می‌شود که جامعه تهدیداتی نسبت به هویتش احساس کند. در واقع امنیت اجتماعی یک موضوع هویتی و نوعی تئوری مطرح در روابط بین‌الملل است که در جستجوی جنبه‌های اجتماعی تأثیرگذار در ارتباطات بین‌المللی است (نویدنیا، ۱۳۸۲). از آنجا که همه جوامع یک تعداد از گروه‌های با هویت خاص خود را دارند (مثل زنان) بنابراین، این گروه‌ها، واحدهای ابتدایی تحلیل امنیت اجتماعی به حساب می‌آیند (جهانگیری و مساوات، ۱۳۹۲).

مولار: امنیت اجتماعی به بقای گروه‌های اجتماعی توجه دارد که به علت اشتراک اعضای آن در اندیشه، احساس و اعمال، کلیت یکپارچه‌ای را تشکیل می‌دهند که از آن به‌عنوان هویت یاد می‌شود. جامعه شامل هویت و ذهنیت فردی اجتماعات و آن افرادی است که خود را به‌عنوان اعضای یک اجتماع یا جامعه خاص می‌شناسند. این امر باعث می‌شود که امنیت اجتماعی به‌عنوان امنیت جامعه یا گروه‌ها و جمع‌های شکل‌دهنده جامعه درک و فهم شود. امنیت اجتماعی دربرگیرنده هویت بوده و بر بقا دلالت دارد؛ یعنی جامعه‌ای که هویت خود را از دست می‌دهد، دیگر قادر نخواهد بود که به‌طور قائم‌بالذات ادامه حیات دهد (نویدنیا، ۱۳۸۲). از نظر مولار، امنیت اجتماعی به‌عنوان موضوع هویت ایمن برای گروه‌های اجتماعی مانند ملت‌ها، گروه‌های قومی و مذهبی به‌شمار می‌آید. مولار بر ضرورت گفتمان جدید امنیتی برای تنظیم روابط مردم و دولت‌ها در حد واسطه امنیت فرد و امنیت دولت تأکید می‌کند و از آن به‌منزله فلسفه وجودی امنیت اجتماعی یاد می‌کند و هدف مرجع امنیت اجتماعی را گروه‌های اجتماعی خرد و کلانی چون خانواده، دوستان، هم‌وطن، هم‌مذهب و غیره می‌داند و خطرات از نظر وی شامل عواملی می‌شوند که با کاهش روابط و مناسبات میان افراد گروه، باعث از هم پاشیدگی گروه می‌شوند (احمدی و اسمعیلی، ۱۳۸۹).

آنتونی گیدنز: در واقع گیدنز ادعا می‌کند که رفتار انسان همیشه در معرض یک انگیزه پر قدرت ناخودآگاهانه، یعنی نیاز به تأمین امنیت وجودی است. امنیت وجودی وضعیت ذهنی راحت و مناسبی است که در آن فرد به فعالیت‌های بدیهی، در محیطی آشنا و به همراه افراد دیگری مشغول است که تهدیدی برای او به وجود نمی‌آورند (استونز، ۱۳۹۲). آنتونی گیدنز

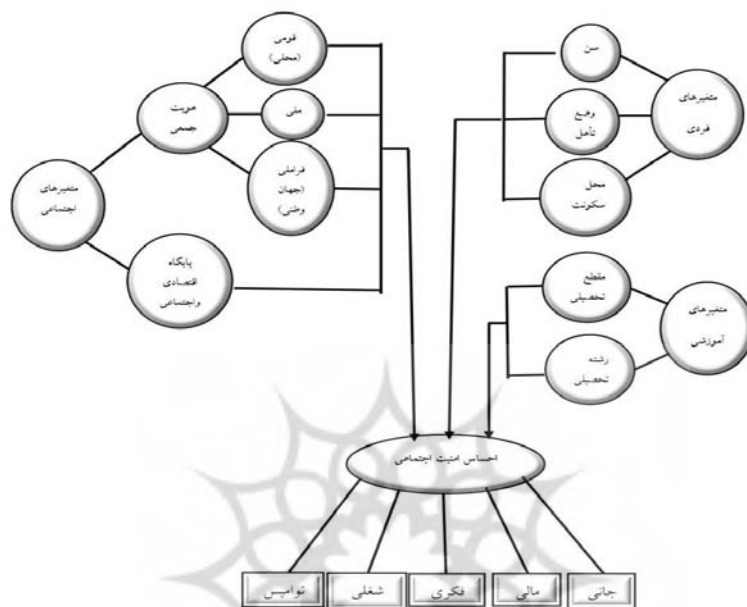
می‌گوید: هویت، منبع معنا برای کنش‌گران است. انسان با احساس فقدان هویت، احساس فقدان امنیت هم خواهد داشت. احساس امنیت برای آدمی به قدری ضرورت دارد که برای تأمین آن، چه بسا حاضر باشد به آزادی هم پشت پا بزند (احمدی مقدم، ۱۳۸۹). هم چنین پایگاه اجتماعی افراد می‌تواند در بروز احساسات آن‌ها نیز تأثیر بگذارد؛ به طوری که ریچ وی و جانسون^۱ معتقدند هرچه پایگاه انسان در یک گروه اجتماعی بالاتر باشد، میزان ابراز احساسات منفی در پی نارضایتی و موافقت نکردن با رویدادهای درون گروه کاهش می‌یابد و این احساس نارضایتی را کمتر ابراز می‌کند؛ گاه به منظور حفظ همبستگی گروهی و گاه برای حفظ موقعیت خود، در صورتی که درباره احساسات مثبت این طور نیست، یعنی اگر فردی در یک گروه اجتماعی، در پایگاه بالایی باشد، احساس مثبت خود را از وقایعی که موجب رضایت او می‌شود ابراز می‌کند (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱). به این ترتیب هر چه پایگاه افراد در یک جامعه افزایش یابد، امکان دستیابی آن‌ها به امکانات و خدمات گوناگون آموزشی، بهداشتی، رفاهی و... نیز افزایش می‌یابد و در نتیجه احساس تعلق و خشنودی نسبت به جامعه داشته و دلبستگی میان آن‌ها تقویت خواهد شد، و هر چه احساس فرد از زندگی رضایت‌مندانه‌تر باشد به همان میزان نیز احساس امنیت را تجربه خواهد کرد و قادر به تولید آن نیز خواهد بود (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱). از دیگر تئوری‌های موجود درباره میزان احساس امنیت افراد، مدل پایگاه- قدرت تنودورکمپراست که در سه فرضیه اصلی خلاصه می‌شود:

- ۱- هرچه شخص در روابط اجتماعی افزایش قدرتی را تجربه کند، احساس رضایت از امنیت و اعتماد بیشتر خواهد بود.
- ۲- هرچه شخص انتظار به دست آوردن قدرت در روابط اجتماعی را داشته باشد ولی آن را به دست نیاورد، احساس اضطراب او و به صورت بالقوه احساس ترس او بیشتر خواهد بود.
- ۳- هرچه شخص بیشتر احساس کند که پایگاهش در روابط اجتماعی در حال صعود است، احساس رضایت و رفاه او بیشتر خواهد بود (احمدی و اسمعیلی، ۱۳۸۹).

مدل نظری پژوهش: بر اساس پیشینه پژوهش و چارچوب نظری بررسی شده در پژوهش،

مدل نظری پژوهش در قالب مدل تجربی زیر ارائه می‌شود.

نمودار ۱: مدل نظری پژوهش

در این پژوهش فرضیه‌های زیر مطرح شد:

- فرضیه ۱: بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۲: بین سن و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۳: بین وضعیت تأهل و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۴: بین مقطع تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۵: بین رشته تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

روش پژوهش در این پژوهش با توجه به امکانات، زمان، هزینه و اهداف پژوهش از نوع روش پیمایش است. در این پژوهش ضمن این که برای تبیین و تدوین چارچوب نظری و پیشینه پژوهش از روش کتابخانه‌ای یا اسنادی بهره گرفته شد، از پرسشنامه نیز برای گردآوری

اطلاعات از پاسخگویان استفاده شد. این مطالعه به لحاظ هدف، کاربردی، به لحاظ معیار زمان، مقطعی بوده و نیمسال اول سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ را دربر می‌گیرد. از نظر مکانی، شهر بابل و از نظر موضوعی مبحث هویت جمعی و امنیت اجتماعی را شامل می‌شود و به لحاظ معیار ژرفایی، پهنانگر است.

برای تعیین اعتبار اندازه‌گیری، در این پژوهش از اعتبار محتوا استفاده شده است که بر قضاوت و داوری متخصصان استوار است. برای سنجش پایایی طیف لیکرت، ضریب آلفای کرونباخ مهم‌ترین و پرکاربردترین روش محاسبه میزان ابزار اندازه‌گیری در نرم افزار spss است. به منظور انجام این آزمون از آزمون مقدماتی یا پیش آزمون با ۴۰ پرسشنامه استفاده شد که نتایج به دست آمده در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱: میزان آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ استاندارد نشده	ضریب آلفای کرونباخ استاندارد شده
هویت قومی (محلی)	۱۲	۰/۷۸	۰/۷۷
هویت ملی	۱۳	۰/۸۶	۰/۸۸
هویت جهان وطنی (فراملی)	۱۵	۰/۷۵	۰/۷۶
احساس امنیت اجتماعی	۳۶	۰/۹۴	۰/۹۴
امنیت مالی	۱۰	۰/۸۸	۰/۸۸
امنیت جانی	۹	۰/۸۵	۰/۸۵
امنیت فکری	۵	۰/۷۵	۰/۷۵
امنیت شغلی	۶	۰/۹۰	۰/۸۹
امنیت نوامیس	۶	۰/۸۰	۰/۸۱

جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دختر شاغل به تحصیل در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در دو دانشگاه صنعتی نوشیروانی و دانشگاه پیام نور شهر بابل تشکیل می‌دادند که با توجه به آمارهای مراکز انفورماتیک دو دانشگاه تعداد کل آن‌ها ۶۳۶۸ نفر بوده است. در این پژوهش، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۶۳ نفر تعیین شده است. برای کاهش خطای نمونه‌گیری و همچنین تعمیم پایا و معتبر نتایج نمونه به جامعه آماری تعداد

نمونه نهایی انتخاب شده به ۴۰۰ نفر افزایش یافت.

یافته‌های پژوهش: بیش از ۶۱ درصد از پاسخگویان در گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال قرار دارند. ۸۰/۳ درصد از دانشجویان مطالعه شده مجرد؛ بیش از ۸۴ درصد از پاسخگویان دانشجویان مقطع کارشناسی و ۱۵/۳ درصد دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد؛ ۴۰/۳ درصد از پاسخگویان دانشجوی رشته‌های علوم انسانی و ۴/۵ درصد علوم پایه، ۵۲/۸ درصد فنی و مهندسی و ۲/۵ درصد دانشجوی رشته هنر؛ ۷۴/۸ درصد از پاسخگویان ساکن شهر و مابقی ساکن روستا؛ ۷/۸ درصد از پاسخگویان دارای پایگاه اقتصادی و اجتماعی بالا، ۳۳/۳ درصد متوسط و ۵۸/۹ درصد دارای پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایینی هستند.

۷۱ درصد از دانشجویان دختر، هویت محلی یا قومی متوسط و ۲۷ درصد هویت محلی یا قومی بالایی داشتند. ۸۱/۵ درصد از دانشجویان دختر از هویت ملی بالا، ۱۸/۳ درصد هویت ملی متوسط و فقط ۰/۳ درصد از پاسخگویان هویت ملی پائین دارند. ۸۵/۸ درصد از دانشجویان دختر هویت فراملی یا جهان وطنی بالا، ۱۴ درصد هویت فراملی متوسط و ۰/۳ درصد هویت فراملی یا جهان وطنی پائین دارند. به‌طور کلی ۷۸/۵ درصد از دانشجویان هویت جمعی بالا و ۲۱/۵ درصد از آن‌ها، هویت جمعی متوسطی دارند.

از نظر امنیت مالی؛ ۵۳/۸ درصد احساس امنیت مالی متوسط و ۳۷/۳ درصد احساس امنیت مالی پائین دارند. به لحاظ امنیت جانی؛ بیش از ۵۱ درصد از آن احساس امنیت جانی متوسط و ۳۸ درصد نیز احساس امنیت جانی پایینی داشتند. بیش از ۶۲ درصد از دانشجویان احساس امنیت فکری متوسط و ۲۰/۸ درصد احساس امنیت فکری پائین دارند. از نظر امنیت شغلی ۵۸/۵ درصد احساس امنیت شغلی متوسط و ۲۵/۵ درصد احساس امنیت شغلی پائین دارند. به لحاظ امنیت نوامیس ۴۵/۳ درصد احساس امنیت متوسط و ۴۷/۵ درصد نیز احساس امنیت نوامیس پائینی دارند. ۶۲ درصد احساس امنیت اجتماعی متوسط و ۳۱/۵ درصد احساس امنیت اجتماعی پایینی دارند.

آزمون فرضیه‌ها: برای آزمون متغیرهای اسمی با فاصله‌ای از آزمون اتا (Eta) و برای آزمون متغیرهای فاصله‌ای با فاصله‌ای از رگرسیون خطی ساده/ دو متغیره استفاده شد.
فرضیه ۱: بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۲: نتایج رگرسیون هویت جمعی بر امنیت اجتماعی

نام متغیر	B	Beta	T	Sig.
هویت جمعی	-۰/۰۱۳	-۰/۰۱۳	-۰/۲۶۸	۰/۷۸۹
	$R^2=۰/۰۰۰$	$F=۰/۷۲$	$R=۰/۱۳$	$\text{sig } F=۰/۷۸۹$

در جدول ۲ با توجه به مقدار sig، بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار آماری وجود ندارد. به عبارت دیگر هویت ملی تأثیر آماری معناداری در تبیین تغییرات متغیر وابسته (امنیت اجتماعی) نداشته است.

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین سن و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۳: نتایج رگرسیون متغیر مستقل سن بر امنیت اجتماعی

نام متغیر	B	Beta	T	Sig.
سن	۰/۰۰۷	۰/۱۰۸	۲/۱۷۴	۰/۰۳۰
	$R^2=۰/۰۱۲$	$F=۴/۷۲۶$	$R=۰/۱۰۸$	$\text{sig } F=۰/۰۳۰$

بر اساس سطح معناداری $\text{sig}=۰/۰۳۰$ سن تأثیر آماری معناداری در تبیین تغییرات امنیت اجتماعی داشته است. جدول ۳ نشان می‌دهد که $R=۰/۱۰۸$ است که مقدار این ضریب، دلالت بر همبستگی بسیار ضعیف و ناچیز بین دو متغیر دارد. مقدار t نیز $۲/۱۷۴$ است که کوچک‌تر از عدد $۲/۳۳$ است.

فرضیه ۳: به نظر می‌رسد بین وضعیت تأهل و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۴: جدول اتا بین وضع تأهل و احساس امنیت اجتماعی

مقدار	متغیر مستقل وضع تأهل (اتا)	متغیر وابسته امنیت اجتماعی
۰/۱۴۷		
۰/۰۴۵		

چنانچه در جدول ۴ نشان داده شده است مجذور اتای وضع تأهل، $۰/۱۴۷$ است که به صفر نزدیک‌تر است. بنابراین، رابطه بسیار ضعیف و ناچیز بین متغیرها را نشان می‌دهد که نشان نداشتن رابطه نتیجه می‌شود.

فرضیه ۴: بین مقطع تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۵: جدول اتا بین مقطع تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی

مقدار	
۰/۱۳۲	متغیر مستقل مقطع تحصیلی (اتا)
۰/۱۲۰	متغیر وابسته امنیت اجتماعی

از مقدار اتای متغیر مستقل یعنی مقطع تحصیلی در جدول ۵ که ۰/۱۳۲ است و به عدد صفر نزدیکتر است می‌توان نتیجه گرفت رابطه ناچیز و بسیار ضعیفی بین متغیرهاست، در نتیجه رابطه بین دو متغیر معناداری است.

فرضیه ۵: به نظر می‌رسد بین رشته تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۶: جدول اتا بین رشته تحصیلی و احساس امنیت اجتماعی

مقدار	
۰/۰۶۷	متغیر مستقل رشته تحصیلی (اتا)
۰/۰۶۱	متغیر وابسته امنیت اجتماعی

مقدار اتای متغیر مستقل رشته تحصیلی در جدول ۶، ۰/۰۶۷ است که به صفر نزدیکتر است و نشان می‌دهد که بین متغیرها رابطه بسیار ضعیفی وجود دارد که نداشتن رابطه نتیجه می‌شود.

جدول ۷: تحلیل واریانس چند متغیره احساس امنیت اجتماعی بر اساس متغیرهای مستقل

Sig	Error df	Hypothesis df	F	Value	Effect
۰/۰۰۰	۳۱۰/۰۰۰	۳/۰۰۰	۴۸۳/۷۰۲	۰/۸۲۴	عرض از مبدأ
۰/۰۰۰	۳۱۰/۰۰۰	۳/۰۰۰	۴۸۳/۷۰۲	۰/۱۷۶	لاندامی ویکلز
۰/۰۰۰	۳۱۰/۰۰۰	۳/۰۰۰	۴۸۳/۷۰۲	۴/۶۸۱	اثر هتلینگ
۰/۰۰۰	۳۱۰/۰۰۰	۳/۰۰۰	۴۸۳/۷۰۲	۴/۶۸۱	بزرگ‌ترین ریشه روی
۰/۰۵۷	۶۲۲/۰۰۰	۶/۰۰۰	۱/۹۷۴	۰/۰۳۷	پایگاه اقتصادی اجتماعی اثر پیلای
۰/۰۵۶	۶۲۰/۰۰۰	۶/۰۰۰	۱/۹۸۱	۰/۹۶۳	لاندامی ویکلز
۰/۰۶۵	۶۱۸/۰۰۰	۶/۰۰۰	۱/۹۸۸	۰/۰۳۹	اثر هتلینگ
۰/۰۱۲	۳۱۱/۰۰۰	۳/۰۰۰	۳/۶۸۳	۰/۰۳۶	بزرگ‌ترین ریشه روی
۰/۹۷۳	۹۳۶/۰۰۰	۶۶/۰۰۰	۰/۶۸۶	۰/۱۳۸	سن اثر پیلای
۰/۹۷۴	۹۲۶/۶۰۵	۶۶/۰۰۰	۰/۶۸۴	۰/۸۶۸	لاندامی ویکلز
۰/۹۷۵	۹۲۶/۰۰۰	۶۶/۰۰۰	۰/۶۸۲	۰/۱۴۶	اثر هتلینگ
۰/۰۵	۳۱۲/۰۰۰	۲۲/۰۰۰	۰/۹۹۶	۰/۰۷۰	بزرگ‌ترین ریشه روی

با توجه به نتایج جدول ۷، آزمون بزرگ‌ترین ریشه روی نشان می‌دهد پایگاه اجتماعی اقتصادی با سطح معناداری ۰/۰۱ معنادار است. همچنین آزمون بزرگ‌ترین ریشه روی با سطح معناداری $\text{sig} = ۰/۰۵$ بین سن و امنیت اجتماعی معنادار است. اساس کار در تحلیل واریانس چند متغیره، جدول آزمون‌های اثرات بین آزمودنی‌ها است. مدل با سطح معناداری کم‌تر از $\text{sig} = ۰/۰۱$ است.

جدول ۸: آزمون‌های اثرات بین آزمودنی‌ها

Sig	F	MS	Df	SS	متغیر	
۰/۰۱۹	۱/۲۲۵	۰/۳۷۱	۸۶	۳۱/۹۱۴	امنیت اجتماعی	الگوی اصلاح شده
۰/۰۱	۱/۱۴۹	۰/۴۳۰	۸۶	۳۶/۹۹۶	امنیت نوامیس	
۰/۰۵۴	۱/۲۸۶	۰/۴۹۲	۸۶	۴۲/۲۸۰	امنیت شغلی	
۰/۰۰۰	۱۰۹۵/۳۹۱	۳۳۱/۸۵۶	۱	۳۳۱/۸۵۶	امنیت اجتماعی	عرض از مبدأ
۰/۰۰۰	۹۲۱/۴۲۴	۳۴۵/۰۷۱	۱	۳۴۵/۰۷۱	امنیت نوامیس	
۰/۰۰۰	۷۴۵/۷۰۱	۲۸۵/۱۰۷	۱	۲۸۵/۱۰۷	امنیت شغلی	
۰/۰۹۵	۲/۳۷۴	۰/۷۱۹	۲	۱/۴۳۹	امنیت اجتماعی	پایگاه اقتصادی اجتماعی
۰/۰۰۵	۵/۴۷۹	۲/۰۵۲	۲	۴/۱۰۳	امنیت نوامیس	
۰/۳۷۹	۰/۹۷۴	۰/۳۷۲	۲	۰/۷۴۵	امنیت شغلی	
۰/۰۲۳	۳/۸۲۲	۱/۱۵۸	۲	۲/۳۱۶	امنیت اجتماعی	امنیت* پایگاه اقتصادی اجتماعی
۰/۱۶۱	۱/۸۳۴	۰/۶۸۷	۲	۱/۳۷۴	امنیت نوامیس	
۰/۰۸۸	۲/۴۵۴	۰/۹۳۸	۲	۱/۸۷۶	امنیت شغلی	
۰/۰۱۸	۱/۷۸۲	۰/۵۴۰	۲۲	۱۱/۸۷۹	امنیت اجتماعی	سن* پایگاه اقتصادی اجتماعی
۰/۱۶۳	۱/۳۰۸	۰/۴۹۰	۲۲	۱۰/۷۷۴	امنیت نوامیس	
۰/۲۵۶	۱/۱۸۹	۰/۴۵۵	۲۲	۱۰/۰۰۰	امنیت شغلی	

بر اساس نتایج جدول دوم آنالیز واریانس چندگانه، بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و امنیت نوامیس با سطح معناداری ۰/۰۰۵ رابطه معنادار است. بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و امنیت اجتماعی با سطح معناداری ۰/۰۲ نیز رابطه معنادار وجود دارد. همچنین اثر تعاملی پایگاه اقتصادی اجتماعی و سن در امنیت اجتماعی با سطح معناداری ۰/۰۱ دارای رابطه معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

بهره‌مندی از امنیت و احساس امنیت اجتماعی لازمه هرگونه فعالیت در جامعه است. انسان بدون داشتن احساس امنیت نمی‌تواند نقش‌های خود را در جامعه به درستی ایفا کند. بنابراین، تأمین امنیت یکی از نیازهای مهم انسان در زندگی روزمره و فعالیت‌هایش است. در نبود امنیت، ترس و بی‌اعتمادی افراد و عملکردهایشان را دربرمی‌گیرد. حال نقش هویت جمعی در احساس امنیت اجتماعی مطرح می‌شود که به نظر می‌رسد داشتن هویت جمعی بالا می‌تواند در داشتن احساس امنیت اجتماعی مؤثر باشد. فرد وقتی خود را به یک «مای» هویتی نزدیک می‌بیند در اجتماع آن‌ها حضور می‌یابد و به ایفای رفتارهای مطلوب با آن مای هویتی می‌پردازد. وقتی فرد خود را متعلق به گروهی بداند، احساس خواهد کرد از حمایت آن‌ها نیز برخوردار است و این به احساس امنیت در فرد منجر خواهد شد. سؤال پژوهش این بود که آیا بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد؟ که با توجه به نتایج پژوهش پاسخ این سؤال در این پژوهش منفی است.

فرضیه اول که طبق آن به نظر می‌رسید بین هویت جمعی و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان دختر رابطه وجود دارد با انجام آزمون مربوطه تأیید نشد. در حالی که در پژوهش نویدنیا (۱۳۸۵) با موضوع تحلیل رابطه امنیت اجتماعی و هویت ایرانی رابطه معناداری بین امنیت اجتماعی و هویت دیده شده است. همچنین در پژوهش نیازی و فرشادفر (۱۳۹۰) با عنوان «رابطه بین هویت اجتماعی و احساس امنیت» رابطه معناداری بین دو متغیر هویت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال تهران را نشان نمی‌دهد، لیکن در بین زنان مناطق جنوب تهران، همبستگی بین دو متغیر فوق مشاهده شده است. گیدنز، اصطلاحی را تحت عنوان «نظام امنیت هستی‌شناسی» مطرح می‌کند، به این معنی که نیروی اساسی اغلب کنش‌ها (در جامعه جدید) مجموعه‌ای ناآگاهانه برای کسب احساس اعتماد در کنش متقابل با دیگران است. به نظر وی، یکی از نیروهای پراکنده و موتور حرکت کنش، نیاز نیل به امنیت هستی‌شناختی است. چون انسان‌ها میل دارند از میزان اضطراب خود در روابط اجتماعی بکاهند، این فرآیند، ناآگاهانه قبل از مکانیزم زبان آموزی و آگاهی قطعی به وجود می‌آید و منشأ کنش است و به همین دلیل، سیال و پویاست (توسلی به نقل از ابراهیمی و

بهنوئی گدنه، ۱۳۸۷: ۱۳۴-۱۳۳).

بوزان معتقد است زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی به عنوان تهدیدی برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموع ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به بیان دیگر معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشند. پس گروه اجتماعی آن کلیت خاصی است که به دلیل اشتراک اعضای گروه در اندیشه و باورها، احساسات و عواطف، کردار و اعمال به وجود آمده است و از آن به عنوان «ما» یاد می‌کنند. به طور مثال ما مسلمان‌ها، ما زنان ... حال هر پدیده‌ای که باعث اختلال تعلق و پیوستگی اعضای گروه شود، در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی قلمداد می‌شود (نویدینا، ۱۳۸۲: ۶۵).

از نظر ویور امنیت اجتماعی، نگران تهدیداتی است که هویت جامعه را مورد تعرض قرار می‌دهند. اگر جامعه‌ای هویت خود را از دست بدهد دیگر دوامی نخواهد داشت (روی، ۱۳۸۲: ۶۹۳-۶۹۲).

مولار نیز معتقد است امنیت اجتماعی به بقای گروه‌های اجتماعی توجه دارد که به جهت اشتراک اعضای آن در اندیشه، احساس و اعمال، کلیت یکپارچه‌ای را تشکیل می‌دهند که از آن به عنوان هویت یاد می‌شود (نویدینا، ۱۳۸۲: ۵۷).

از دیگر نتایج تحقیق می‌توان به عدم رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای فردی (وضعیت تأهل) با احساس امنیت اجتماعی و متغیر آموزشی (رشته تحصیلی) اشاره کرد. از بین متغیرهای فردی سن و از بین متغیرهای آموزشی مقطع تحصیلی و از بین متغیرهای اجتماعی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی با متغیر وابسته رابطه معناداری دارد. در پژوهش کامران و عبادتی نظر لو (۱۳۸۱) متغیر سن بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی دانشجویان زن کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی مؤثر بود که با نتایج پژوهش ما همسو بوده است. در تحقیق فقهی فرهمند و زنجانی (۱۳۹۲) متغیر وضعیت تأهل با رفاه اجتماعی رابطه داشته است. در تحقیق پانزانیس مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر احساس امنیت زنان سن است که زنان معمولاً در سنین بالاتر احساس ناامنی بالاتری دارند که همسو با پژوهش ما بود. از نظر ریچ وی و جانسون هر چه پایگاه افراد در یک جامعه افزایش یابد، امکان دستیابی آن‌ها به امکانات و خدمات گوناگون آموزشی،

بهداشتی، رفاهی و... نیز افزایش می‌یابد و در نتیجه احساس تعلق و خشنودی نسبت به جامعه داشته و دل‌بستگی میان آن‌ها تقویت خواهد شد و هرچه احساس فرد از زندگی رضایت‌مندانه‌تر باشد، به همان میزان نیز احساس امنیت را تجربه خواهد کرد و قادر به تولید آن نیز خواهد بود (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱: ۷). در تئوری مدل پایگاه-قدرت تئودر کمپر هم هر چه شخص بیشتر احساس کند که پایگاهش در روابط اجتماعی در حال صعود است، احساس امنیت، رضایت و رفاه او بیشتر خواهد بود که با نتایج ما همسو بوده است. با توجه به نتایج آنالیز واریانس چندگانه، بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و امنیت نوامیس رابطه معنادار وجود دارد. بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه معنادار است. همچنین اثر تعاملی پایگاه اقتصادی اجتماعی و سن در امنیت اجتماعی معنادار است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- ابراهیمی، قربانعلی و بهنوئی‌گدنه، عباس (۱۳۸۷). «بررسی جامعه‌شناختی گونه‌های هویتی در بین جوانان (مطالعه موردی بابلسر)»، فصلنامه مطالعات ملی، ۹(۱): ۱۵۰-۱۲۷.
- احمدی مقدم، اسماعیل (۱۳۸۹). امنیت اجتماعی و هویت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۲۵: ۱۳۳-۱۶۳.
- احمدی، محمد و کلدی، علیرضا (۱۳۹۱). «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سمنجان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن»، فصلنامه علمی پژوهشی زن و جامعه، ۳(۴): ۳۰۵-۳۲۱.
- احمدی، یعقوب و اسمعیلی، عطاء (۱۳۸۹). سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان رشته‌ای در شهر مشهد، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱(۲): ۱۹۰-۱۶۹.
- استونز، راب (۱۳۹۲). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، ترجمه مهرداد میردامادی، چاپ هشتم، تهران، مرکز، ۴۳۰.
- جعفری، اعظم (۱۳۹۰). بررسی میزان و عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان شهرستان صدوق، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی گرایش جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور تهران پرند.
- جهانگیری، جهانگیر و مساوات، ابراهیم (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان، مورد مطالعه: زنان ۴۰-۱۵ ساله شهر شیراز، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۲(۲): ۴۱-۵۵.
- حسین‌زاده، علی حسین، ارشاد، فرهنگ و نیازی، امین (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر هویت اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه شهید چمران اهواز، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۰(۳): ۱-۲۲.
- روی، پل (۱۳۸۲). معمای امنیت اجتماعی، ترجمه منیژه نویدنیا، فصلنامه مطالعات راهبردی، ۶(۳): ۶۸۵-۷۰۹.
- ساروخانی، باقر و هاشم‌نژاد، فاطمه (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی (مؤلفه‌های آن) و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری، فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۲(۲): ۸۱-۹۴.

سیدمیرزایی، سید محمد، عبدالمهی، زهرا و کمربیگی، خلیل (۱۳۹۰). بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار (مورد مطالعه: زنان شهر ایلام)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۲۸: ۱۰۸-۷۹.

فقهی، فرمند و زنجانی، سعید (۱۳۹۲). ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی (مورد مطالعه: خانواده‌های شهر تبریز)، فصلنامه تخصصی دانش انتظامی آذربایجان شرقی، ۲(۸): ۶۹-۴۵.

کامران، فریدون و عبادتی‌نظری، سمیه (۱۳۸۹). بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی زنان دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه‌های شهر تهران، فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۳(۶): ۵۶-۴۳.

کرمی‌خلاری، زهرا (۱۳۹۲). بررسی رابطه میزان مصرف رسانه و احساس امنیت اجتماعی زنان، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی گرایش جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور تهران - پرنده.

موحد، مجید و همت، صغری (۱۳۹۲). مطالعه عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان، فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه، ۴(۲): ۸۲-۵۵.

نویدنیان، منیژه (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، ۶(۱): ۷۷-۵۵. نویدنیان، منیژه (۱۳۸۵). تحلیل رابطه امنیت اجتماعی و هویت ایرانی، فصلنامه تخصصی جامعه‌شناسی، ۲(۳): ۱۵۶-۱۳۱.

نیازی، محسن و فرشادفر، یاسمن (۱۳۹۰). رابطه بین هویت اجتماعی و احساس امنیت زنان (مطالعه موردی زنان مناطق شمال (۲) و جنوب (۱) و ۱۹ و ۲۰ شهر تهران در سال ۱۳۸۹، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی ایران، ۱(۳): ۷۸-۶۱.

Ahmadi Moghaddam, E. (2010). Social security and identity. *Quarterly of Studies of Social Security*, 25: 133-163 (Text in Persian).

Ahmadi, M and Kaldi, A. (2012). The perception of social security for women in Sanandaj and social factors affecting it. *Quarterly of Female and community*, 4: 305-321 (Text in Persian).

Ahmadi, Y. and Esmaeeli, A. (2010). Measuring women's sense of security from different aspects and interdisciplinary in the city of Mashhad. *Journal of Applied Sociology*, 2: 169-190 (Text in Persian).

Ebrahimi, G. and Behnoei Gadaneh, A. (2008). Sociological study of the species identity among the youth (case study: Babolsar). *Quarterly of National Studies*,

- 1: 127-150(Text in Persian).
- Feghhi, F. and Zanjani,S.(2013). The relationship between social security and social welfare components of social capital(Case study: families in Tabriz).*Journal of East Azarbaijan Security Force Science*, 8: 45-69(Text in Persian).
- Hosseinzadeh,A. and Ershad, F. and Niazi,A. (2009). Investigating factors affecting collective identity of the Ahvaz university girl student, *Journal of Applied Sociology*, 3: 1- 22(Text in Persian).
- Jafari,A. (2011). *Evaluation of the factors that influence women's security feeling of city Saduq*. Master's Thesis, Tehran-Parand Payame Noor University.
- Jahangiri, J. and Mosavat, E. (2013). Positive factors on women's sense of social security (Case study: 15-40 women in Shiraz). *Strategic Research of Security and social order*, 2: 41-55(Text in Persian).
- Kamran ,F. and Ebadati nazarloo, S. (2010). Evaluation of socio-economic factors affecting the Security and comfort of women's graduate student of sociology at the University of Tehran, *Quarterly of Social Research*, 6: 43-56 (Text in Persian).
- Karami KHelari,Z. (2013). *The relationship between the use of social media and women's sense of security*, Master's Thesis, Tehran-Parand Payame Noor University(Text in Persian).
- Movahed , M. and Hemat, S.(2013). Cultural and social factors related to women's sense of social security, *Quarterly of Women and Society*, 2: 55-82(Text in Persian).
- Navid Nia, M. (2003). Social security, *Quarterly of Strategic Studies*, 1: 55-77,(Text in Persian).
- Navid Nia, M. (2006). Analysis of relationship between social security and Iranian identity, *Quarterly of Sociology*, 3: 131-156(Text in Persian).
- Niazi, M. and Farshadfar, Y. (2011). The relationship between collective identity and women's sense of security, (case study: Women northern regions (1 and 2) and South (19 and 20) in Tehran), *Journal of Iran Sociological Studies*, 1: 61-78(Text in Persian).
- Roy,P.(2003). Mystery of social security, Translated by Navidnia,M, *Quarterly of Strategic Studies*,3: 685-709(Text in Persian).
- Sarookhani, B. and Hashemnejad, F. (2011). The relationship between social capital (its components) and sense of social security among youth in Sari, *Quarterly of young studies*, 2: 81-94(Text in Persian).
- Syed Mirzaee, S., Abdollahi , Z. and Kamar beygi ,KH.(2011). The relationship between social security and social factors in female-headed households, *Quarterly of Studies of social security*28: 79-108(Text in Persian).
- Stones, Rob. (2013). *Key Sociological Thinkers, Translated by M. Mirdamadi*, Tehran: Markaz publication(Text in Persian).
- Panic, Branka. (2009). societal security-security and identity. WESTERN BALKANS SECURITY OBSERVER .NO13.APRIL-JUNE 2009.WWW.isn.ethz.ch.
- Weller, Christoph .(1997).Collective Identities in World Society Some Theoretical and Conceptual Considerations. *Working Paper*, 6:www.Philso.uni-augsburg.de

Female students' collective identity and sense of social security Babol State University

Mojdeh Kiani* and Zeynab Torkan**

Abstract

The number of female college students has increased in recent years. As a result, there will be more visibility and social presence of women in society. It is important to understand the relationship between collective identity and sense of social security. This study aims to determine the relationship between female college students' collective identity and their sense of social security. 400 female college students were randomly selected at Babol State University. The research was conducted using an application-oriented questionnaire. The sample size was determined using Cochran formula. The validity of the content was irmed. The calculated Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for the variables indicated a high correlation between the items, in other words, the reliability of the research tool was confirmed. The theoretical framework used in this study is based on Buzan, Weaver, Molar, and Giddens theories. The data show 78.5% of female college students has high collective identity. There is no statistically significant relationship between collective identity and sense of social security in female college students. Based on linear regression analysis, there is a statistically significant relationship between age and education with sense of social security.

---

*.Assistant Professor, Department of Social Sciences, Payame Noor University, Isfahan, Iran

** Master of Science in Sociology of Payame Noor University, Isfahan, Iran

Submit Date: 2016-07-18

Accept Date: 2017-07-5

DOI:10.22051/jwfs.2017.10888.1187

According to the results of multiple analysis of variance, there is a statistically significant relationship between socioeconomic background and the sense of social security.

key words:

Female students, collective identity, a sense of social security

